Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Series "Psychology". № 2(9), pp. 52-56 (2018)
УДК 159.9
DOI: [https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2\(9\).13](https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2(9).13)

ISSN 1728-3817
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing Center "Kyiv University", 2018

I. Норкіна, студ.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ ЯК ЧИННИК НЕЗАДОВОЛЕНOSTІ СЕКСУАЛЬНИМ ЖИТТЯМ

Представлено погляд на проблему психологічної дезадаптації як чинника незадоволеності сексуальним життям. Виявлено психологічні аспекти пияву психологічної дезадаптації та сексуальної незадоволеності, проведено емпіричне дослідження взаємозв'язку психологічної дезадаптації й сексуальної незадоволеності.

Важливим аспектом було виділено сексуальне задоволення з його фізіологічними та психологічними компонентами й доведено особливу роль різноманітних виявів почуттів (настрій, тривога, афекти, стреси) на статеву функцію індивіда. Результатом дослідження стало доведення значущості взаємозв'язку психологічної дезадаптації та сексуального незадоволення. Це означає, що психологічний стан людини має великий вплив на сексуальне життя та навпаки, сексуальна сфера людського життя забезпечує певне наповнення та загальний психічний фон новий стан особистості у будь-яких життєвих ситуаціях.

Ключові слова: особистість, психологічна дезадаптація, сексуальність, сексуальна незадоволеність, адаптаційні можливості.

Вступ. Питання психологічної дезадаптації стає все більш актуальним в останні роки. Проте порушення психологічної адаптації не завжди пов'язане лише із соціальними факторами, умовами середовища чи економічною ситуацією. Вагомий внесок у життя людини робить її статеве життя, сексуальна функція та сексуальне задоволення.

Сексуальне задоволення включає в себе як фізіологічний, так і психологічний бік. Сексуальні та психологічні відносини мають причинно-наслідковий зв'язок, а отже взаємопов'язані між собою: з одного боку, сексуальне життя впливає на відносини між партнерами, а з іншого – їх міжособистісні проблеми позначаються на їх сексуальному житті та рівні їх адаптації. Можливим є варіант того, що сексуальне незадоволення є побічним ефектом психологічної дезадаптації. А буває і навпаки – незадоволеність статевим життям викликає почуття психічного напруження, психічний дискомфорт, а звідси починаються вияви психологічної дезадаптації.

Тобто, обидва компоненти інтимних взаємин – психологічний та сексуальний – тісно пов'язані та взаємно впливають один на одного.

Теоретичне підґрунтя. Питання сексуальності, сексу, сексуальної задоволеності, сексуальних взаємин завжди були актуальними для людини, в якому б часі або суспільстві вона не жила. Це питання вивчалось у роботах З. Фрейда, Е. Берна, Р. Джонсона, Г. Келлі, А. Лоуена, У. Мастерса, М. Мід, В. Райха, С. Діденко, Г. Васильченко, А. Свядош, І. Кон, Д. Ісаєв, В. Каган тощо.

Однак, незважаючи на моду та популяризацію сексологічних знань, збільшення проблем і розладів статевого життя, сексуального здоров'я продовжує зростати та впливати на психологічне життя особистості. Саме тому подальше вивчення взаємовпливу сексуального незадоволення та психологічної дезадаптації являє собою актуальну тему психологічного дослідження.

Метою даної статті є висвітлення понять "психологічна дезадаптація" і "сексуальність", виявлення взаємозв'язку психологічної дезадаптації та сексуального незадоволення. Для досягнення даної мети були поставлені такі завдання: 1) висвітлити поняття "психологічна дезадаптація", "сексуальність", "сексуальне незадоволення"; 2) дослідити взаємозв'язок психологічної дезадаптації та сексуального незадоволення.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, систематизація та узагальнення психологічних даних із проблеми дослідження; емпіричні – психодіагностичні методики: опитувальник Айзенка "Установок до сексу", методика діагностики соціально-психологічної адаптації Роджерса.

У роботах Б. Алмазова неадаптованість розуміється як невідповідність між цілями і досягненими результа-

тами діяльності людини, неспроможність адаптуватися в цих умовах до пропонованої діяльності. Ситуаційні можливості людини не постійні. Залежно від умов, його стану вони можуть знижуватися або посилюватися. Зниження адаптаційних можливостей характеризується таким явищем, як дезадаптація [1].

Наведемо кілька визначень терміна "дезадаптація". У довіднику практичного психолога І. Малкіної-Пих дається таке визначення: "Деадаптація – невідповідність соціопсихологічного і психофізіологічного статусу людини вимогам ситуації життєдіяльності, яка, у свою чергу, не дозволяє йому адаптуватися до умов середовища його існування, тобто це зниження адаптаційних можливостей людини" [8, с. 35].

А. Реан і Я. Коломійський вважають дезадаптацію порушенням процесів взаємодії людини із соціальним середовищем [9].

Соціально-психологічна дезадаптація позначає зрив процесів взаємодії людини з навколишнім середовищем, які спрямовані на підтримання балансу самого організму і організму з навколишнім середовищем. В основі соціально-психологічної дезадаптації покладено чинники: 1) культурно-соціальна депривація; 2) психолого-педагогічна занедбаність; 3) недостатня підготовленість до саморегуляції; 4) зміна звичних стереотипів; 5) когнітивний дисонанс; 6) акцентуації характеру; 7) психопатичне формування особистості; 8) гіперстимуляція новими суспільними стимулами [2].

Деадаптація може мати патологічний і непатологічний характер. Як приклади непатологічної дезадаптації можна навести відхилення в поведінці й переживаннях суб'єкта, пов'язані з недостатньою соціалізацією, соціально неприйнятними установками особистості, різкою зміною умов існування, розривом значущих інтерперсональних зв'язків і відносин тощо. Патогенна дезадаптація спричинена відхиленнями, патологіями психічного розвитку та нервово-психічними розладами, в основі яких лежать функціонально-органічні ураження нервової системи. У свою чергу, патогенна дезадаптація за ступенем і глибиною свого вияву може мати стійкий, хронічний характер – психози, психопатії і т. п.

Якщо розглядати дезадаптацію як процес, то це означає зниження адаптаційних можливостей людини в умовах середовища або в певних умовах. У цьому випадку дезадаптація може виявлятися протягом певного часу і приводити до абсолютно різних наслідків. Зокрема, вона може:

- мати млявий характер перебігу і практично бути непомітною, стаючи при цьому на певному етапі серйозною проблемою особистості;

• виявлятися різким вираженням, коли людина в певній ситуації є повністю не пристосованою до неї і не може знайти себе. У даному випадку наслідки можуть бути доволі серйозними [7].

Серед ознак дезадаптації людини виділяють об'єктивні й суб'єктивні. До об'єктивних належать: зміна поведінки людини у соціальній сфері, невідповідність своїм соціальним функціям, патологічну трансформацію поведінки.

До суб'єктивних відносять: психоемоційні зрушення в особистості – від негативно забарвлених переживань до клінічно виражених психопатологічних синдромів. До суб'єктивних ознак можна віднести і стан психологічного глухого кута. Це стан, який виникає в результаті тривалого перебування особистості в зовнішньому чи внутрішньому конфлікті й відсутності необхідних адаптаційних механізмів для виходу з цього стану.

Сексуальність – це складне соціокультурне явище, яке охоплює різні сфери психічного життя людини: відчуття, переживання, емоції, уяву, думки, мотиви, дії, вчинки – усе те, що супроводжує її активність [8].

Вивчення сексуальності людини і сексуальних стосунків приваблює фахівців різних наукових напрямів не тільки закритістю тематики, своєю заборонністю протягом багатьох років під тиском суспільства і моралі, а в першу чергу – різноманітністю й індивідуальністю особливостей її виявів. Наукові дослідження проводяться за трьома основними науковими напрямками: соціокультурному, психологічному і біологічно-медичному. Вони не тільки конкурують між собою, а й доповнюють один одного [10].

У поведінці, інтересах, схильностях чоловіків і жінок психологічні відмінності простежуються з дитинства. Виховання дівчаток з раннього віку пов'язане з безліччю дрібних турбот і занепокоєнь, виховання ж хлопчиків, навпаки, цього зазвичай позбавлене. Із віком відмінності між хлопчиками та дівчатками стають дедалі виразнішими. Однак вони неумовно пов'язані з характером виховання і виявляються задовго до статевого дозрівання [4].

Соціальне, психологічне, зокрема і сексуальне, благополуччя чоловіка і жінки залежить не від того, наскільки вони відповідають абстрактному нормативу, а від того, наскільки соматичні та поведінкові властивості відповідають ідеальним уявленням про себе, а також наскільки пощастить людині знайти партнера, який потребує саме такого типу особистості, щоб вони змогли створити пару.

Важливим аспектом міжособистісних сексуальних стосунків є сексуальне задоволення з його фізіологічними та психологічними компонентами. Фізіологічно сексуальне задоволення залежить від чуттєвих аспектів сексуальної взаємодії, позбавлення від статевої напруги при оргазмі, а психологічний компонент полягає в емоційній взаємодії партнерів. Відомо, що чоловіки приділяють більше уваги фізичному компоненту, а жінки – психологічному. Отримання жінкою сексуального задоволення залежить від психологічних обставин: кохання до партнера, відчуття його близькості, почуття ніжності тощо, а також від її соціальної активності та задоволеності життям [4].

У клінічній картині сексуальних розладів порушені міжособистісні відносини, які призводять до порушень у сексуальній сфері, ідуть паралельно. Витоки конфліктів і невдоволення один одним не усвідомлюються, а за справжню причину швидше за все сприймаються наслідки непорозуміння, у тому числі невдачі в сексуальній сфері [3].

У класифікації виокремлено два основні типи сексуальних порушень, тобто сексуальних дисфункцій, які розглядаються в індивідуальному та спільному плані, а

також сексуальні девіації, які розглядаються в першу чергу у взаємовідносинах із партнером реальним чи вигаданим [6].

У сексуальному житті людини психологічні фактори відіграють особливу роль. Різноманітні вияви почуттів – настроїв, тривога, афекти, стреси, здатність до саморегуляції, вразливість щодо зовнішніх емоційних впливів – усе це позначається на статевій функції індивіда, що часто спричинює сексуальні розлади. Найчастіше їх зумовлюють такі чинники: сімейні, особистісні, порушення психосексуального розвитку, фобічні [4].

Деякі типи дисфункції, наприклад, відсутність статевого потягу виникають як у чоловіків, так і у жінок. Проте жінки частіше скаржаться на суб'єктивну якість сексуальних переживань, тобто відсутність задоволення або інтересу до статевого життя, а не на відсутність специфічних реакцій. Нерідкі скарги на оргазмічну дисфункцію, але при розладі одного з аспектів жіночої сексуальної реакції існує ймовірність порушення і інших. Наприклад, якщо жінка нездатна до переживання оргазму, вона часто не у змозі отримувати задоволення від інших аспектів фізичної близькості, що сприяє значному зниженню її сексуального потягу. Навпаки, чоловіки, хоча і скаржаться на відсутність специфічних реакцій (таких, як ерекція або еякуляція), часто повідомляють про збереження статевого потягу. Тому необхідно ретельно аналізувати, що ховається за пропонуваною скаргою для встановлення найбільш придатних діагностичних категорій [5].

Емпіричне дослідження. Для розв'язання поставлених завдань застосовано загальнонаукові методи теоретичного дослідження: аналіз, порівняння, узагальнення і систематизація теоретичного й емпіричного матеріалу. Емпіричну частину виконано із застосуванням психодіагностичних методик.

Було використано такі методики: опитувальник Айзенка "Ставлення до сексу", що орієнтований на прогноз задоволеності шлюбом, виявлення відхилень у сексуальній поведінці, діагностику фемінності – маскулітності. Методика діагностики соціальної адаптації Роджерса – Даймонд (адаптація А. К. Осницького, 2004) – особистісний опитувальник, призначений для вивчення особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних із цим рис особистості.

Для участі в дослідженні було обрано чоловіків та жінок різної вікової категорії (17–28 років). Вибірка становила 30 осіб. При обранні вибірки для дослідження ми керувались тим, що рівень сексуального невдоволення має суттєвий вплив як на жіночу, так і на чоловічу стать, що може стати приводом до підвищення рівня психологічної дезадаптації в різних її виявах (агресивність, замкненість, невірніоваженість). Ми можемо припускати, що функціонування сексуально-еротичної функції характеризує рівень сексуального благополуччя, який, у свою чергу, впливає на рівень психологічної адаптації [11].

Отримано такі результати: шкала "сексуальна задоволеність" у методиці Айзенка має комбінований характер та вміщає в собі показники інших шкал із прямою та не прямою кореляцією. Спостерігаємо прямий кореляційний зв'язок між шкалою реалізованості та сексуальним задоволенням, підтвердженням чого є відсоткове співвідношення, отримане нами у чоловічій та жіночій вибірках, а також непряму кореляцію між сексуальною задоволеністю й сексуальною сором'язливістю (тобто, чим вищим є рівень сексуальної задоволеності, тим нижчий показник сексуальної сором'язливості; чим вищий показник сексуальної сором'язливості, тим менший рівень сексуальної задоволеності).

Таблиця 1

Психологічні показники опитувальника Айзенка "Ставлення до сексу"

Шкали відношення до сексу за опитувальником Айзенка	Високі показники для жіночої вибірки	Низькі показники для жіночої вибірки	Високі показники для чоловічої вибірки	Низькі показники для норми чоловічої вибірки
Сексуальна задоволеність	58 %	42 %	91 %	9 %
Реалізованість	58 %	42 %	91 %	9 %

Ми можемо побачити, що високі показники сексуальної задоволеності та реалізованості мають 58 % жіночої вибірки та 91 % чоловічої вибірки, що свідчить про їхній високий рівень реалізованості й задоволеності своїм власним сексуальним життям. Високий рівень чоловічої сексуальної задоволеності та реалізованості, порівняно із жінками, можна охарактеризувати фізіологічними особливостями статеві системи, різним рівнем швидкості настання оргазму, емоційною складовою статевої стосунків. Високі показники сексуальної задоволеності й реалізованості свідчать про здатність людини відчувати насолоду під час статевого акту, контролювати власну сексуальну поведінку відповідно до норм соціальної й особистої етики. Така людина ві-

льна від страху, почуття сорому і провини, хибних уявлень та інших психологічних факторів, що пригнічують сексуальну реакцію та порушують сексуальні взаємини.

За отриманими нами результатами, 42 % жіночої вибірки та 9 % чоловічої вибірки мають низькі показники рівня сексуальної задоволеності та реалізованості. Це свідчить, що людина не отримує задоволення при статевому акті, не відчуває оргазму, має певні порушення або захворювання статеві системи. Ними можуть бути певні страхи або комплекси, що заважають отриманню сексуального задоволення. Частіше за все, сексуально незадоволені люди перебувають у поганому настрої, дратівливі, мають вияви агресії. Сексуальні відносини стають забороненою темою.

Таблиця 2

Психологічні показники методики діагностики соціальної адаптації Роджерса – Даймонд

Показники	Показники норми для жіночої вибірки	Показники вище/нижче норми для жіночої вибірки	Показники норми чоловічої вибірки	Показники вище/нижче норми чоловічої вибірки
Деадаптація	53 %	47 %	64 %	36 %
Емоційний дискомфорт	52 %	48 %	27 %	73 %
Неприйняття себе	58 %	42 %	45 %	55 %

Опитувальник Роджерса – Даймонд виявляє ступінь адаптованості – дезадаптованості в системі міжособистісних відносин і як фактори для дезадаптації передбачає ряд різноманітних обставин: низький рівень самоприйняття, низький рівень прийняття інших, тобто конфронтація з ними, емоційний дискомфорт, який може бути дуже різним за своєю природою, сильну залежність від інших, тобто екстернальність, прагнення до домінування. У ході дослідження ми отримали такі показники: 53 % жіночої вибірки та 64 % чоловічої вибірки за шкалою "деадаптація" мають результати в межах норми, тобто людина пристосована до умов взаємодії з оточуючими його людьми в системі міжособистісних відносин. 47 % жіночої вибірки та 36 % чоловічої вибірки мають повну або часткову дезадаптацію, тобто непристосованість особистості до умов навколишньої дійсності. Людина, що страждає дезадаптацією, не може ефективно взаємодіяти з іншими людьми. Вона або постійно уникає усіляких контактів, або демонструє агресивну поведінку. Деадаптація характеризується підвищеною дратівливістю, невмінням зрозуміти іншого і прийняти чужу точку зору, настає тоді, коли конкретна людина перестає помічати, що відбувається у зовнішньому світі й повністю занурюється в придуману реальність, частково замінюючи нею відносини з людьми. За шкалою емоційного дискомфорту 52 % жіночої вибірки та 27 % чоловічої вибірки мають показники в межах норми, що показує їхню задоволеність потреб, бажань, успішність у досягненні цілей. 48 % жіночої та 73 % чоловічої вибірки мають показник, який перебуває поза межами норми, та свідчить про тривожність, занепокоєння, напруженість, деяку емоційну неврівноваженість, незадоволеність навколишньою дійсністю, песимістичність тощо.

За шкалою "неприйняття себе" 58 % жіночої вибірки та 45 % чоловічої вибірки мають показники в межах норми. Це говорить про їхнє вміння і звичку ставитися до себе і своїх особливостей без негативного забарвлення, просто як до даності. Прийняття себе – важливий, обов'

язковий момент життя людини. Прийняття себе сприяє адекватній самооцінці, емоційній стабільності та душевному здоров'ю. Показники за межами норми отримали 42 % жіночої вибірки та 55 % чоловічої вибірки, що говорить про нездатність прийняти себе такою, яка вона є (людина відчуває сильний душевний дискомфорт). Людина стає невпевненою в собі, страждає від різних комплексів. Витрачає багато сил і енергії для того, щоб приховати недоліки. Звідси – низька самооцінка, необґрунтована вимогливість і строгість до себе.

Основним завданням було визначення коефіцієнтів кореляції Пірсона та Спірмена між виявами психологічної дезадаптації за методикою "Діагностика соціально-психологічної адаптації" Роджерса – Даймонд та сексуального незадоволення за методикою Айзенка "Ставлення до сексу".

За результатом кореляційного аналізу між показниками сексуального задоволення та дезадаптації ми отримали такі дані: кореляцію було виявлено (-476** при $p \leq 0,08$), що свідчить про непрямий зв'язок між показниками. Це означає, що під час збільшення показника психологічної дезадаптації показник сексуального задоволення зменшується. Тобто людина, перебуваючи у стані психологічної дезадаптації, відчуває себе виснаженою, дратівливою, відчуває власну непристосованість до навколишнього середовища, демонструє агресивну поведінку. Збільшується тенденція до уникнення контактів та взаємодії, відбувається занурення у власний внутрішній світ. Тим самим такий стан психологічної дезадаптації впливає на сексуальне життя людини та рівень її сексуального задоволення. Зменшується статевий потяг, людина не відчуває насолоди від сексуального життя, якість і кількість оргазмів зменшується. Непрямий зв'язок має показник реалізованості та дезадаптації (-527**, при $p \leq 0,003$), тобто людина з високим показником психологічної дезадаптації має низький рівень сексуальної реалізованості та вияви сексуальної незадоволеності своїм статевим життям.

Таблиця 3

Психологічні показники взаємозв'язку психологічної дезадаптації та сексуального незадоволення за методиками опитувальника Айзенка "Ставлення до сексу" та опитувальника Роджерса – Даймонд "Діагностика соціально-психологічної адаптації"

	Дезадаптація	Емоційний дискомфорт	Неприйняття себе
Сексуальна задоволеність			
Кореляція Пірсона	-0,476**	-0,486**	-0,499**
Знач. (2 – сторін)	0,008	0,007	0,005
N	30	30	30
Реалізованість			
Кореляція Пірсона	-0,527**	-0,530**	-0,508**
Знач. (2 – сторін)	0,003	0,003	0,004
N	30	30	30

Примітка: Кореляційний аналіз за критерієм Пірсона * $p \leq 0,01$; ** $p \leq 0,05$ – порівняння між двома групами.

Сильний, непрямий зв'язок має сексуальне задоволення з емоційним дискомфортом (-0,486** при $p \leq 0,007$), реалізованість – із емоційним дискомфортом (-0,530** при $p \leq 0,003$). Чим меншою є сексуальна реалізованість, тим вищим є рівень емоційного дискомфорту. Чим менше сексуального задоволення отримує людини у статевому житті, тим більше вона відчуває емоційний дискомфорт із своїм партнером та оточуючими. Цей показник указує на тривожність, занепокоєння, напруженість, деяку емоційну невірнізованість, незадоволеність навколишньою дійсністю, песимістичність тощо.

Сексуальне задоволення (-0,499** при $p \leq 0,005$) та реалізованість (-0,508** при $p \leq 0,004$) має сильний непрямий зв'язок також із неприйняттям себе. Чим вищим є рівень неприйняття себе, тим нижчим буде задоволеність сексуальним життям. Людина не відчуває любов до себе, уважає, що має недоліки, тим самим не може виявляти любов до свого сексуального партнера. Звідси – низька самооцінка, необґрунтована вимогливість і суворість до себе. Людина не приймає себе та не приймає іншого. Підвищується кількість суперечок, боротьби, обурення, відчуження, горе, злості, у відносинах переважає негативний погляд на життя і на світ взагалі.

Висновки. Отже, причини психологічної дезадаптації особистості є соціальні, біологічні, психологічні, соціально-економічні та вікові. Нормальність статевого життя визначають за психологічними показниками: наскільки людина задоволена своїм сексуальним життям і наскільки воно сумісне з іншими боками його життєдіяльності.

Було виявлено, що різні компоненти, які присутні в сексуальному житті як чоловіків, так і жінок, взаємопов'язані між собою. Установлено, що психологічна дезадаптація перебуває у значущому зв'язку із сексуальним незадоволенням і демонструє взаємозв'язок, в якому, при збільшенні рівня психологічної дезадаптації, зменшується рівень сексуального задоволення статевим життям. Тому людина, перебуваючи у стані психологічної дезадаптації, відчуває себе виснажено, дратівливо, відчуває власну непристосованість до навколишнього середовища, демонструє агресивну поведінку щодо близьких людей.

Проведене нами емпіричне дослідження не охоплює всіх аспектів розглянутої проблеми, і оскільки збільшення проблем та розладів статевого життя, сексуального здоров'я продовжує зростати і впливати на

психологічне життя особистості, має бути подальше вивчення взаємовпливу сексуального незадоволення та психологічної дезадаптації.

Список використаних джерел

1. Алмазов Б.Н. Психологическая средовая дезадаптация несовершеннолетних / Б.Н. Алмазов. – Свердловск, 1996. – 146 с.
2. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита / Л.И. Анцыферова // Психол. журн. – 1994. – Т. 15. – № 1. – С. 3–19.
3. Володин В.С. Основы медицинской сексологии (курс лекций) : учебное пособие / В.С. Володин. – М. : Логос, 2003. – 240 с.
4. Діденко С.В. Психологія сексуальності / С.В. Діденко, О.С. Козлова. – К. : Академвидав, 2009. – 304 с.
5. Доморацький В.А. Медична сексологія та психотерапія сексуальних порушень / В.А. Доморацький. – М. : Академический Проект; Культура, 2009. – 470 с.
6. Имелинский К. Сексология и сексопатология / А. Имелинский. – М. : Медицина, 1986. – 424 с.
7. Кочемировская А.К. Возможности выявления и предупреждения насилия в семье: основные понятия : пособ. для соц. работ. / А.К. Кочемировская. – Х. : НТМТ, 2014. – 124 с.
8. Мастерс У.Г. Основы сексологии (Human Sexuality) / У.Г. Мастерс, В.С. Джонсон, Р.К. Колонди ; пер. с англ. – М. : Мир, 1998. – 342 с.
9. Реан А.Л. Социальная педагогическая психология / А.Л. Реан, Я.Л. Коломинский. – СПб. : Питер, 2014. – 211 с.
10. Хубер Д. Теория гендерной стратификации / Д. Хубер // Антология гендерной теории. – Минск : Пропилей, 2000. – С. 78–92.
11. Щеглова Л.М. Энциклопедия секса, или 1001 ночь с доктором Щегловым. – СПб. : ООО "Издательство "Алетейя", 2002. – 416 с.

Reference

1. Almazov B. N. Psikhologicheskaya sredovaya dezadaptatsiya nesovershennoletnikh / B. N. Almazov // Sverdlovsk, 1996. – 146 s.
2. Antsyferova L. I. Lichnost v trudnykh zhiznennykh usloviyakh: pereosmyslivanie, preobrazovanie situatsii i psikhologicheskaya zashchita / L. I. Antsyferova // Psikhologicheskii zhurnal, 1994. – T. 15. – № 1. – S. 3–19.
3. Volodin V. S. Osnovy meditsinskoj seksologii (kurs lektssii) : Uchebnoe posobie / V. S. Volodin. – M. : Logos, 2003. – 240 s.
4. Didenko S. V. Psikhologiya seksualnosti / S. V. Didenko, O. S. Kozlova. – K. : Akademvydav, 2009. – 304 s.
5. Domoratskyi V. A. Medychna seksologiya ta psykhoterapiya seksualnykh porushen / V. A. Domoratskyi. – M. : Akademicheskyy Proekt; Kultura, 2009. – 470 s.
6. Imelinskiy K. Seksologiya i seksopatologiya. – M. : Meditsina, 1986. – 424 s.
7. Kochemirovskaya A. K. Vozmozhnosti vyavleniya i preduprezhdeniya nasiliya v seme: osnovnye poniatia : posobie. dlia sots. rab. / A. K. Kochemirovskaya. – Kh. : NTMT, 2014. – 124 s.
8. Masters U. G. Osnovy seksologii (Human Sexuality) / U. G. Masters, V. E. Dzhonson, R. K. Kolodni [Per. s angl.]. – M. : Mir, 1998. – 342 s.
9. Rean A. L. Sotsialnaia pedagogicheskaya psikhologiya / A. L. Rean, Ia. L. Kolominskii. – SPb. : Piter, 2014. – 211 s.
10. Khuber D. Teoriia gendernoi stratifikatsii / D. Khuber // Antologiya gendernoi teorii. – Minsk : Propilei, 2000. – S. 78–92.
11. Shcheglova L. M. Entsiklopediya seksa, ili 1001 noch s doktorom Shcheglovym. – SPb. : OOO "Izdatelstvo "Aleteiia", 2002. – 416 s.

Надійшла до редакції 27.10.18

И. Норкина, студ.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ДЕЗАДАПТАЦИЯ КАК ПРИЧИНА НЕУДОВЛЕТВОРЕННОСТИ СЕКСУАЛЬНОЙ ЖИЗНЬЮ

Представлен взгляд на проблему психологической дезадаптации как фактора неудовлетворенности сексуальной жизнью, что проявляется в раскрытии данных понятий, описании и характерных особенностях, которые проявляются в этих понятиях. Обнаруженные психологические аспекты проявления психологической дезадаптации и сексуальной неудовлетворенности, проведено эмпирическое исследование взаимосвязи психологической дезадаптации и сексуальной неудовлетворенности.

Важным аспектом было выделено сексуальное удовлетворение с его физиологическими и психологическими компонентами, и доказано особую роль различных проявлений чувств (настроение, тревога, аффекты, стрессы) на половую функцию индивида. Резуль-

татом исследования проблемы является значимость статистической взаимосвязи психологической дезадаптации и сексуальной неудовлетворенности. Это значит, что психологическое состояние человека оказывает огромное влияние на сексуальную жизнь и наоборот, сексуальная сфера человеческой жизни обеспечивает определенное наполнение и общее психическое фоновое состояние личности в любых жизненных ситуациях.

Ключевые слова: личность, психологическая дезадаптация, сексуальность, сексуальная неудовлетворенность, адаптационные возможности.

I. Norkina, postgraduate student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PSYCHOLOGICAL DISADAPTATION AS A CAUSE OF DISSATISFACTION WITH SEXUAL LIFE

The article presents the view on the problem of psychological maladaptation as a factor of dissatisfaction with sexual life, which is manifested in the disclosure of the data of the concepts, descriptions and characteristic features that are manifested in these concepts. The psychological aspects of the manifestation of psychological maladaptation and sexual dissatisfaction are revealed, and an empirical study of the relationship between psychological maladaptation and sexual dissatisfaction was conducted. Sexual and psychological relationships are caused by a determinant relationship (have their internal causes and external effects), this in turn indicates that sex life has an impact on interpersonal, intimate relationships among partners, and can also serve as a cause of the psychological defining of the individual. An important aspect was the sexual satisfaction with its physiological and psychological components, and the special role of various manifestations of feelings (mood, anxiety, emotions, stresses) on the sexual function of the individual was proved. The result of the study is the significance of the statistical relationship between psychological maladaptation and sexual dissatisfaction. This means that the psychological state of a person has a great influence on sexual life and vice versa, the sexual sphere of human life provides a certain amount of filling and general mental background state of personality in any life situations. With the help of theoretical and empirical analysis we received the following results: high indicators of sexual satisfaction and realized evidence of the ability of a person to feel pleasure during sexual intercourse, to control their own sexual behavior in accordance with the norms of social and personal ethics. Such a person is free of fear, a sense of shame and guilt, false representations and other psychological factors that inhibit sexual response and violate sexual relations.

Keywords: personality, psychological maladaptation, sexuality, sexual dissatisfaction, adaptive possibilities.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Series "Psychology". № 2(9), pp. 56-60 (2018)

УДК 159.937+159.9.072+159.922.7

DOI: [https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2\(9\).14](https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2(9).14)

ISSN 1728-3817

© Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Publishing Center "Kyiv University", 2018

Н. Погорільська, канд. психол. наук, доц.,

Ю. Маціонова, студ.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ЧАСУ ПІДЛІТКАМИ В КОНТЕКСТІ ЇХНЬОЇ ЖИТТЄВОЇ АКТИВНОСТІ

Визначається зв'язок між індивідуальними особливостями сприймання часу і рівнями життєвої активності особистості. Проаналізовано вітчизняні й зарубіжні теоретичні підходи, емпіричні дослідження понять часової орієнтації особистості та життєвої активності зокрема. На основі проведеного емпіричного дослідження розкрито особливості часової орієнтації особистості підліткового віку та фактори, які впливають на формування точності вимірювання часу.

Ключові слова: психологічний час, часова орієнтація, життєва активність, особливості підліткового віку, психічний стан особистості, типологія акцентуацій характеру.

Постановка проблеми. У рамках психологічної науки накопичено величезну кількість фактів про проблему часу, яка має вкрай різнобічний характер. Хоча проблема дослідження часу в психології достатньо відома, особливості сприймання часу в контексті життєвої активності особистості підліткового віку залишається відкритою. Саме тому ця робота спрямована на розкриття основних закономірностей вияву сприймання часу підлітками залежно від їх життєвої активності.

Незважаючи на те, що деякими вченими робилось припущення про наявність відмінностей у сприйманні часу залежно від життєвої активності особистості (напр., О. І. Цукановим [5, с. 14], А. М. Козловою, К. О. Абульхановою), сучасна молодь, на думку провідних соціологів, вважається новою генерацією. Це, у першу чергу, пов'язано з інформатизацією суспільства. Тому є необхідність вивчення особливостей сприймання часу в контексті сучасності, зокрема у сучасних підлітків.

Отримані результати дозволяють говорити про різноманітні рівні сприймання часу в психіці підлітків, від вроджених біологічних циклів до складного суб'єктивного відчуття прожитого часу. Це, з одного боку, дає основу для зняття протиріччя між невизначеністю часу як фізичного об'єкту, який протиставлений суб'єкту. Окрім того, аналіз факторів, що впливають на сприймання часу, дає можливість здійснити прогноз соціально-психологічного розвитку особистості, зрозуміти її регулятивні можливості в умовах прискореного соціального життя.

Стаття має за мету дослідити особливості сприймання часу підлітками на різноманітних рівнях психічного

відображення, починаючи від елементарного сприймання і закінчуючи організацією цілісної діяльності в часі.

Із розглянутих теорій розуміння часу, найбільш точним поняттям є визначення часу як спрямованої величини (вектора), однозначне визначення якого передбачає не тільки систему одиниць вимірювання (секунда, хвилина, година, доба, місяць, рік, століття), але й постійну відправну точку, від якої ведеться рахунок [1, с. 61]. Час можна розглядати у двох варіантах: у першому випадку – як показник нашої життєвої активності, в іншому – її обмежувач. Хоча у будь-якому підході час являє собою певний ресурс, яким людина вчиться розпоряджатись упродовж життя.

Уявлення про час вибудовуються поступово як в окремої людини, так і у людства в цілому [6, с. 56]. Часові категорії визначаються культурою (або цивілізацією), парадигми якої задовольняються в індивідуальній та колективній свідомості. Ідея часу психологічно оформилася із двох різних джерел повторюваності та неповторюваності подій, тобто ритмічного повторення чогось (ударів пульсу, добової зміни дня і ночі, сезонів року) і неповторного одноразового плину чогось, наприклад народження, зростання, старіння й умирання живих істот [4, с. 46].

Розглядаючи як об'єкт безпосередньо переживаючу тривалість, спиратимемось на положення про те, що час є реальністю, яка відкривається людині в сукупності його метричних і топологічних властивостей. Ці властивості багато в чому визначаються матеріальним органом людини – мозком, який виконує роль її власного годинника.

© Погорільська Н., Маціонова Ю., 2018